

ISABEL ALLENDE

KADERİN
KIZI

ROMAN

Çeviri: İNCİ KUT

♥
CAN

3.
BASKI

ISABEL ALLENDE
KADERİN
KIZI

Hija de la fortuna, Isabel Allende

© 1999, Isabel Allende

© 2000, Can Sanat Yayınları Ltd. Şti.

Bu eserin Türkçe yayın hakları Agencia Literaria Carmen Balcells S.A. aracılığıyla alınmıştır.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 2000

3. basım: Temmuz 2012

Bu kitabın 1. baskısı 1 000 adet yapılmıştır.

Kapak tasarımı: Ayşe Çelem Design

Kapak resmi: © iStockphoto.com / Mikulas Jaros

Kapak baskı: Azra Matbaası

İç baskı ve cilt: Ekosan Matbaası

ISBN 978-975-8440-50-4

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM, DAĞITIM, TİCARET VE SANAYİ LTD. ŞTİ.

Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

www.canyayinlari.com

yayinevi@canyayinlari.com

ISABEL ALLENDE
KADERİN
KIZI

ROMAN

İspanyolca aslından çeviren

İnci Kut

Isabel Allende'nin Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Ruhlar Evi, 1990

Eva Luna, 1990

Eva Luna Anlatıyor, 1991

Aşktan ve Gölgeden, 1992

Sonsuz Düzen, 1993

Paula, 1995

Aphrodite, 1999

Yüreğimdeki Ülkem, 2004

Sararmış Bir Fotoğraf, 2005

Zorro, 2005

Canım Sevgilim Inés, 2009

Denizin Altındaki Ada, 2010

Günlerin Getirdiği, 2011

ISABEL ALLENDE, 1942 yılında Peru'nun başkenti Lima'da doğdu. Ancak birkaç yıl sonra ailesi Şili'ye göç etti. Isabel Allende, amcası, Salvador Allende'nin 1973'te öldürülmesinden sonra ailesiyle birlikte Venezuela'ya sığınmak zorunda kaldı. 17 yaşında gazeteciliğe başlayan Allende, bir süre sonra San Francisco'ya yerleşti. 1982'de yayımlanan ilk romanı *Ruhlar Evi*'ni, 1984'te *Aşktan ve Gölgeden*, 1985'te *Eva Luna* adlı romanları, 1989'da *Eva Luna Anlatıyor* adlı öykü kitabı izledi. *Sonsuz Düzen* adlı romanı 1991'de, *Paula* 1994'te, *Kaderin Kızı* 1999'da, *Sarımsık Bir Fotoğraf* 2000'de, *Yüreğimdeki Ülkem* 2003'te yayımlandı. Allende 2002-2004 yılları arasında *Canavarlar Kenti*, *Altın Ejder Krallığı* ve *Pigmeler Ormanı* adlı romanlardan oluşan gençlik üçlemesini kaleme aldı. Türkiye'de tüm yapıtları Can Yayınları arasında yer alan Allende, gerçekçi bir anlatım ve siyasal bir yaklaşım ile büyümlü gerçekçiliğin gerçeküstümlü geleneğini ustaca kaynaştırdı.

İNCİ KUT, lise öğrenimini 1960'ta Ankara Koleji'nde tamamladıktan sonra Ankara Üniversitesi DTCF İngiliz Dili ve Edebiyatı ve Varşova Üniversitesi İspanyol Filolojisi bölümlerinden mezun oldu. İspanyol dili ve grameri üzerine sözlükler ve dilbilgisi kitapları yayımladı. 1990 yılından başlayarak Miguel Delibes, Gabriel García Márquez, Isabel Allende, Mario Vargas Llosa, José Mauro de Vasconcelos ve José Saramago gibi İspanyol, Portekizli ve Güney Amerikalı yazarların roman ve öykülerini Türkçeye kazandırdı.

Birinci bölüm

1843-1848

Valparaíso

Herkes özel bir yetenekle gelir dünyaya; Eliza Sommers ise iki yeteneğe sahip olduğunu çok küçükken anlamıştı: Bunlar, iyi bir koku alma duyusu ile iyi bir bellekti. Birincisi, hayatını kazanmasına yaramıştı, ikincisi de, tam bir şaşmazlıkla olmasa da hiç değilse bir gökbilimcinin şiiresel belirsizliği içinde, yaşadıklarını anımsamasına. Unutulan şey sanki hiç olmamış gibidir, oysa onun gerçek ya da düşsel anıları pek çoktu, bu yüzden de hayatını iki kez yaşamış gibi olmuştu. Sadık dostu bilge Tao Chi'en'e, belleğinin, tüm yaşamındaki olayların üst üste biriktiği, geniş ve karanlık bir yer olduğunu söylerdi hep; birbirlerini tanımış oldukları o geminin, kutular, variller ve çuvallarla tıka basa dolu karnı gibiydi belleği. Bu korkunç dağınıklığın içinde uyanırken bir şey bulmak pek kolay değildi, ama bunu uyurken kolaylıkla yapabiliirdi; tıpkı çocukluğunun o tatlı gecelerinde, gerçeklerin dış hatlarının solgun bir mürekkeple çizilmiş belli belirsiz bir çizgi olduğu zamanlarda, Fresia Ana'nın kendisine öğretmiş olduğu gibi. Düşler dünyasına daha önce pek çok kez geçilmiş bir yoldan girer, o narin hayaller bilincin kaskatı ışığına çarpıp parçalanmasın diye son derece sakınarak geri dönerdi oradan. Başkalarının sayılara güvendikleri kadar güvenirdi bu yola; geçmişti anımsama sanatını da

öylesine kusursuz bir hale getirmişti ki, Miss Rose'u, ilk beşği olan o Marsilya sabunları kutusunun üzerine eğilip kendisine bakarken bile görebiliyordu artık.

“Bunu anımsaman olanaksız, Eliza. Yeni doğmuş bebekler kedi yavrusu gibidirler, ne duyuları vardır ne de bellekleri,” diye direnirdi Miss Rose, bu konudan söz ettikleri ender zamanlarda.

Yine de, topaz renkli giysisi, topuzundan kurtulup rüzgârdan dağılmış tel tel saçlarıyla kendisine tepesinden bakan bu kadın, Eliza'nın belleğine öyle bir kazınmıştı ki, kökeniyle ilgili öteki açıklamayı bir türlü kabul lenememişti.

“Sende İngiliz kanı var, bizlerde olduğu gibi,” diye ona güvence vermişti Miss Rose, anlayacak yaşa geldiğinde. “Seni bir sepet içinde Britanya İthalat ve İhracat Şirketi'nin kapısına bırakmak ancak İngiliz kolonisinden birinin aklına gelirdi. Eminim, ağabeyim Jeremy'nin ne iyi yürekli olduğunu biliyordu da seni eve alacağını tahmin etmişti. O zamanlar ben de çocuğum olsun diye deli oluyordum; Protestan inancının ve İngiliz dilinin sağlam ilkelerine göre eğitilmen için seni kollarımın arasına Tanrı gönderdi.”

“Sen mi İngilizmişsin? Aman yavrum, sakın hayale kapılma, sende de benimkiler gibi yerli saçları var,” diye homurdanmıştı Fresia Ana da, hanımının arkasından.

Eliza'nın doğumu evde yasak bir konuydu; çocuk da alışmıştı bu sırra. Öteki nazik konular gibi bu konuyu da Rose ve Jeremy Sommers'ın yanında ağzına almıyor, ama mutfakta Fresia Ana'yla fısıl fısıl tartışıyordu; dadısı o sabun kutusu tanımlamasını hiç değiştirmezken, Miss Rose'un anlatımı yıllar geçtikçe bezenerek sonunda bir peri masalına dönüşmüştü. Ona bakılırsa, büroda buldukları o sepet, incecik bir rafyayla örülmüş, içi de patiskayla kaplanmıştı; bebeğin üzerindeki gömlek kanavi-

çeyle işlenmiş, çarşaflarının kenarlarına ise Brüksel danteli geçirilmişti; dahası bebeğin üstü, Şili’de görülmedik bir savurganlıkla, minicik bir vizonla örtülmüştü. Zaman geçtikçe bunlara, ipek bir mendile sarılı altı tane altın para ile kızın gayri meşru olmakla birlikte çok soylu bir aileden geldiğini açıklayan bir de not eklenmişti, ama Eliza bunların hiçbirini asla hatırlamıyordu. Vizon örtü, altınlar ve not zamanla yok olmuş, doğumundan geriye en küçük bir iz bile kalmamıştı. Yine de Fresia Ana’nın açıklaması kendi anılarına daha uygundu: Yaz sonlarında bir sabah kapıyı açtıklarında, bir kutunun içinde çırılçıplak bir kız çocuğu bulmuşlardı.

“Küçük vizon örtüyle altın paralar falan yoktu. Ben oradaydım, çok iyi hatırlıyorum. Bir erkek yeleğinin içinde tir tir titriyordun, altına bir bez bile bağlamamışlardı, bok içindeydin. Kafanın tepesinde bir tutam saçınla, haşlanmış bir ıstakoz gibi kıpkırmızı bir tıfıldın. Sen böyleydin işte. Sakın hayale kapılma, prenses olarak doğmadın sen; saçların da şimdiki gibi kapkara olsaydı, bizim patronlar o kutuyu çoktan çöpe atmış olurlardı,” diye direniyordu Fresia Ana.

Hiç değilse hepsi de, kızın, hayatlarına 15 Mart 1832’de girdiğinde birleşiyorlardı, yani Sommers’ların Şili’ye gelmelerinden bir buçuk yıl sonra; bu yüzden de o tarihi, onun doğum günü olarak saptamışlardı. Geri kalanı bir yığın çelişkiydi. Eliza da sonunda bu konuyu daha fazla evirip çevirmeye değmeyeceği sonucuna varmıştı, çünkü gerçek ne olursa olsun, hiçbir şekilde onarılamazdı. Yıllarca süren olağanüstü dostlukları boyunca Tao Chi’en’e, önemli olan insanın bu dünyada ne yaptığı, yoksa dünyaya nasıl geldiği değil, derdi ama Tao Chi’en hiç de aynı görüşte değildi. Kendi varlığını yalnızca fiziksel ve akılsal özelliğine katkıda bulunmakla kalmayıp kaderini de miras bırakmış olan o upuzun atalar zincirinden ayrı olarak

hayal etmesi olanaksızdı. Yazgısının, daha önce yaşamış olan akrabalarının davranışları tarafından belirlenmiş olduğuna inanıyordu, bu yüzden de onları her gün dualarıyla onurlandırmalı, o hayalet görüntüleri içinde ortaya çıktıklarında da onlardan korkmamalıydı. Tao Chi'en, tüm atalarının adlarını ezbere sayabilirdi, hatta yüz yıldan fazla bir süre önce ölmüş olan en uzak, en saygıdeğer büyük büyükbabalarınınkilere varana kadar. Altına hücum zamanındaki en büyük kaygısı, yakınlarının yanına gömülebilmek için Çin'e dönüp köyünde ölebilmektir; yoksa ruhu bu yabancı topraklarda sonsuza dek başıboş dolaşır duracaktı. Eliza elbette ki o harika sepet hikâyesine inanma eğilimindeydi –aklı başında olan hiç kimse, sıradan bir sabun kutusunun içinde ortaya çıkmayı istemezdi–, ama doğrusunu söylemek gerekince bunu kabullenemiyordu. Av köpeklerine özgü o koku alma duyusu, varlığının ilk kokusunu çok iyi anımsıyordu; bu da tertemiz bir patiska çarşaf kokusu değil, yün, erkek teri ve tütün kokusuydu. İkincisi de, dağlara özgü, leş gibi bir keçi kokusu olmuştu.

Eliza, üvey ana babasının evlerinin balkonundan Pasifik Okyanusu'na baka baka büyümüşü. Valparaíso Limanı'ndaki tepelerden birinin yamacına yaslanmış olan bu ev, o zamanlar Londra'da moda olan stili yansıtmaya iddiasındaydı, ama Şili toprağının, ikliminin ve yaşam tarzının gerekleri bu stilde adamakıllı değişiklikler yapılmasını zorunlu kılmış, sonuçta bir saçmalık çıkmıştı ortaya. Avlunun dip tarafında, pencereleri bulunmayıp zindanları gibi kapıları olan bir sürü oda, organik tümörler gibi zamanla türeyivermişti; Jeremy Sommers, şirketin limandaki ambarlarında kaybolan en değerli yüklerini buralarda depoluyordu.

“Burası hırsızlar ülkesi; dünyanın hiçbir yerinde malları sigortalamak için, bizim büro, buradaki kadar para

harcamıyor. Her şeyi çalıyorlar; hırsızların elinden kurtarılabilenleri de kışın sel basıyor, yazın yangınlar yok ediyor ya da depremlerle ezilip gidiyor,” diye yineleyip duruyordu, katırların evinin avlusuna boşaltılmak üzere yeni yeni denklemleri getirdiği her defasında.

Eliza, pencerenin önünde onca zaman oturup ufuktaki gemilerle balinaları saymaktan, kendisini bir mart gününün kararsızlığı içinde çırılçıplak terk edebilecek kadar yoldan çıkmış bir ananın değil de, bir deniz kazazedesinin kızı olduğu kanısına varmıştı. Kendisini bir balıkçının parçalanmış bir geminin kalıntıları arasında kumsalda bularak kendi yeleşine sarmaladığını, sonra da İngiliz mahallesindeki en büyük evin önüne bıraktığını yazmıştı günlüğüne. Yıllar geçtikçe bu öykünün hiç de fena olmadığı sonucuna vardı: Denizin geri getirdiği şeylerde belli bir şiirsellik ve gizem vardı. Okyanus çekilecek olsa, ortaya çıkacak olan kumlar, üzerine can çekişmekte olan denizkızlarıyla balıklar serpiştirilmiş engin bir nemli çöl olurdu, derdi, Jeremy ile Rose’un tüm denizleri dolaşmış olan erkek kardeşleri John Sommers; suların, her şeyi önüne katarak dev gibi tek bir dalga halinde geri dönmek üzere bir mezarlık sessizliği içinde nasıl çekildiğini öyle canlı bir ifadeyle anlatırdı ki. Dediğine göre korkunç bir şeydi bu, ama hiç değilse tepelere doğru kaçabilecek kadar vakit bırakıyordu insana, oysa yer sarsıntılarında kiliselerin çanları felaketi duyurmak üzere çalıp dururken, herkes çoktan yıkıntılar arasında kaçıyor olurdu.

Küçük kız ortaya çıktığında Jeremy Sommers otuz yaşındaydı ve Britanya İthalat ve İhracat Şirketi’nde kendine parlak bir gelecek hazırlamaya başlamıştı. Ticaret ve bankacılık çevrelerinde dürüst bir kişi olarak isim yapmıştı: Verdiği söz ve tek bir el sıkışma, imzalanmış bir sözleşmeye bedeldi; bu da her türlü işlem için vazgeçil-

mez bir erdemdi, çünkü kredi mektuplarının okyanusları aşması aylar alıyordu. Servetten yoksun bir kişi olarak, onun gözünde iyi bir isim, yaşamın kendisinden bile daha önemliydi. Büyük özverilerle o uzak Valparaíso Limanı'nda kendisine güvenli bir konum sağlamayı başarmıştı; o düzenli yaşamının içinde en istemediği şey de, alışılmış yaşam tarzını altüst edebilecek yeni doğmuş bir bebektir, ama Eliza gökten evinin içine düştüğünde onu almamazlık edemedi, çünkü kız kardeşi Rose'un küçük kıza bir ana gibi sarıldığını görünce iradesi sarsılmıştı.

O zamanlar Rose daha yirmi yaşındaydı, ama geçmiş olan bir kadındı artık; iyi bir evlilik yapma olanaklarının ise en alt düzeyde olduğu söylenebilirdi. Öte yandan o da kendi hesabını yapmış, evliliğin, en iyi olasılıkla, kendisi için çok kötü bir anlaşma olacağına karar vermişti; ağabeyi Jeremy'nin yanında, bir kocayla birlikte asla sahip olamayacağı bir bağımsızlığın tadını çıkarıyordu. Hayatını düzene sokmayı başarmıştı, evde kalmış kız olarak adının çıkmasına pabuç bırakmıyordu; tam tersine, kadınların anne ve eş olarak görevlerinden sapmaları halinde, feministlerde olduğu gibi, bıyıklarının çıktığı biçiminde o sıralarda moda olan bir kurama rağmen, evli kadınların kıskançlık konusu olmaya kararlıydı; yine de çocuk sahibi olamamanın eksikliğini çekiyordu; hayal gücünün düzenli çalışması yüzünden zafere dönüştüremediği tek üzüntüsüydü bu. Kimi zaman düşlerinde, odasının duvarlarını kaplayan kanların halıyı sırlıklam edip tavanlara kadar sıçradığını görürdü; kendisi de odanın ortasında çırılçıplak yatmış, saçları bir tımarhane kaçkını gibi darmadağın bir halde, bir semender doğuruyor olurdu. Haykırarak uyanır, o karabasanın etkisinden kendisini kurtaramayarak günün geri kalanını, ne yaptığını bilmez bir halde geçirirdi. Jeremy, onun bu sinirli halinden kaygılanır, her ikisinin de sahip olduk-

ları kurulu düzen nedeniyle içinde bencilce bir tür hoşnutluk duygusunu engelleyemese de, kız kardeşini İngiltere'den bu kadar uzaklara sürüklemiş olmanın suçluluk duygusu içinde onu izlerdi. Evlilik düşüncesi, Jeremy'nin yüreğinden asla geçmemiş olduğundan, Rose'un varlığı, mesleğinin iki önemli yönü olan ev işleri ve sosyal etkinliklerle ilgili sorunların çözümlenmesini sağlıyordu. Kız kardeşi, onun içine dönük, münzevi doğasının eksiklerini kapatıyor, bu yüzden o da onun huy-suzluklarına ve gereksiz harcamalarına seve seve katlanıyordu. Eliza ortaya çıkıp da Rose onu bırakmamakta direnince, Jeremy, karşı gelmeye ya da cimrice kuşkularını dile getirmeye cesaret edememiş, bebeğe bir ad vermenin söz konusu olduğu daha ilk çatışmadan başlamak üzere, onu evden uzaklaştırma yolundaki tüm savaşları centilmence kaybetmişti.

"Adı annemizinki gibi Eliza olacak ve bizim soyadımızı taşıyacak," diye karar vermişti Rose, onun karnını doyurup banyosunu yaptırdıktan sonra kendi küçük battaniyesine sarmalar sarmalamaz.

"Kesinlikle olmaz, Rose! Sonra insanlar ne der?"

"Ben orasını hallederim. İnsanlar bu zavallı öksüzü eve aldığın için senin bir evliya olduğunu söyleyeceklerdir, Jeremy. Dünyada kimsesizlikten daha büyük bir talihsizlik olamaz. Senin gibi bir ağabeyim olmasaydı benim halim ne olurdu," diye karşılık vermişti o da, ağabeyinin en küçük bir duygusallık gösterisi karşısında kapıldığı dehşetin bilincinde olarak."

Dedikodular kaçınılmazdı; Jeremy Sommers bunlara da boyun eğmek zorunda kaldığı gibi, kızın, annesinin adını almasını, ilk yıllarda kız kardeşinin odasında yatmasını ve evi velveleye vermesini de kabullendi. Rose, bilinmeyen eller tarafından Britanya İthalat ve İhracat Şirketi'nin bürosuna bırakılan süslü sepetle ilgili o ina-

nılmaz öyküyü her yana yaymışsa da bunu kimse yutmamıştı, ama Rose'u, o zamana kadar her pazar günü Anglikan ayininde şarkı söylerken gördüklerinden, incecik beli de anatomi yasalarına meydan okuduğundan, onu kötü yola düşmekle suçlayamadıkları için, bebeğin Jeremy'nin bir sürtükle olan ilişkisinin ürünü olduğunu, bu yüzden de onu ailenin kızı gibi büyüttüklerini söyleyip durmuşlardı. Jeremy, bu hınzırca söylentilerle yüzleşme zahmetine girişmedi. Çocukların mantıksızlığı onu hep rahatsız ederdi, ama Eliza onun kalbini fethetmeyi becermişti. İtiraf etmediği halde, akşamları gazetesini okumak üzere koltuğuna oturduğunda, onun ayaklarının dibinde oyun oynamasını görmek hoşuna gidiyordu. İkisi arasında sevgi gösterileri olmuyordu, çünkü Jeremy, yalnızca insancıl bir el uzatma olgusu karşısında bile kaskatı kesilir, daha içten bir ilişkinin düşüncesi bile onda panik yaratırdı.

Bu yeni doğmuş bebek o 15 Mart günü Sommers'ların evinde ortaya çıktığında, hem aşçılık hem de kâhyalık yapan Fresia Ana, ondan kurtulmaları gerektiği kanısındaydı.

“Kendi öz anası bile onu terk ettiğine göre, kesinlikle lanetlidir; ona dokunmamak en iyisi, demiş, ama hanımının kararına kimse karşı gelememişti.”

Miss Rose daha onu kollarının arasına alır almaz, yavrucak avaz avaz ağlamaya başlamış, evi temellerinden sarsıp ev halkının sinirlerini ayağa kaldırmıştı. Çocuğu bir türlü susturamayan Miss Rose, şifoniyerinin çekmecelerinden birinden ona bir beşik uydurup üstünü battanilerle örttükten sonra bir sütanne bulmak üzere deli gibi dışarı fırlamıştı. Çok geçmeden pazarda bulduğu bir kadınla geri döndü, ama onu yakından incelemek

Isabel Allende, Ruhlar Evi'nden bu yana her yazdığı tüm dünyada ilgiyle okunan bir yazar; Latin edebiyatının önde gelen isimlerinden biri.

Rose, sevdiği adamın evli olduğunu öğrenmiş, ağabeyleriyle Şili'ye giderek yeni bir yaşama başlamıştır. Bir gün kapısına bir bebek bırakılır. Rose, Eliza adını verdiği bebeği evlat edinir. Yıllar hızla geçer. Büyüyüp genç kız olduğunda Eliza da tıpkı Rose gibi aşk acısını tadar. Büyük bir tutkuyla bağlandığı sevgilisi onu bırakarak California'ya altın aramaya gitmiştir. Dünyanın dört bir yanından, geçmişlerini geride bırakarak yeni bir yaşam aramaya gelen bu insanların pek azı, yeni bir ülkenin oluşumunda yer alırken çoğu da eriyip yok olacaktır. "Altına hücum"un yaşandığı, serüven düşkünlerinin altın bulmaya çalıştığı vahşi Amerika, olağanüstü çizgilerle, renklerle gözümüzde canlanır.

Isabel Allende, aşkı derinlemesine çizerken Eliza'nın kişiliğinde, yalnızlığın, arayışın erişilmez boyutlarını da gözler önüne serer; aşk, şiddet, dostluk, umut, umutsuzluk gibi insanı insan yapan temel duyguları, romanın kahramanlarıyla birlikte bizlere de yaşatır.

Kapak resmi: MIKULAS JAROS

ISBN 978-975-8440-50-4

9 789758 440504